

Potreba odbornej praxe pre výučbu v rádiologickej technike

Anna Horňáková¹
Ludmila Miženková²

¹ Fakulta zdravotníckych odborov PU v Prešove; Partizánska 1, Katedra medicínsko – technických odborov; anna.hornakova@unipo.sk

² Fakulta zdravotníckych odborov PU v Prešove; Partizánska 1, Katedra urgentnej zdravotnej starostlivosti; ludmila.mizenkova@unipo.sk

Grant: Projekt KEGA č. 014PU – 4/2017

Název grantu: Špecializované laboratórium pre podporu výučby odbornej praxe v rádiologickej technike

Oborové zamčrení: FP - Ostatní lékařské obory

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Zdravotnícky systém vychádza z predpokladu, že na zabezpečenie požadovanej úrovne poskytovanej zdravotnej starostlivosti je nevyhnutné, aby zdravotnícki pracovníci boli odborne pripravení v súlade s najnovšími poznatkami vedy, výskumu a praxe. Študijný odbor-rádiologická technika na Fakulte zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove je akreditovaný MŠ SR od roku 2015. V súvislosti s týmto novovytvoreným študijným programom v rámci vedecko-výskumného projektu MŠ SR KEGA bolo zriadené špecializované laboratórium pre podporu výučby odbornej praxe. Odborná prax je súčasťou vzdelávania rádiologických technikov a je nevyhnutná pre vykonávanie tohto náročného a zodpovedného povolania.

Kľúčové slová Zdravotníctvo, vzdelávanie, rádiologický technik, odborná prax.

1. VZDELÁVANIE V RÁDIOLOGICKEJ TECHNIKE

Záchrana ľudského života v rôznych situáciách a prostrediach je činnosť, ktorá vyžaduje ľudí telesne aj psychicky pripravených na vysokej odbornej úrovni. Podmienkou je kvalitné vzdelanie, ktoré zabezpečí potrebné teoretické vedomosti a praktické zručnosti. Profil absolventa charakterizuje jednota mravnej, odborno – teoretickej a odborno – praktickej spôsobilosti. Cieľom vzdelávacej inštitúcie je poskytovanie kvalitného vzdelania študentom spojením teórie s praxou a prispôsobenie vzdelávania aktuálnym trendom a normám EU a tým zvyšovanie flexibility a uplatniteľnosti absolventov na trhu práce. Odborná príprava študentov na budúce povolanie je procesom vzájomnej interakcie veľkého množstva faktorov, mnohých pomerne zložitých procesov, do ktorých vstupuje veľa prvkov, kde sa prelínajú rozličné situácie a deje. Je zrejme, že vyučovanie je veľmi zložitý, výrazne štruktúrovaný systém a mnohostranný proces, ktorý spája teoretické poznatky s praktickými (Seidl a kol. 2012). Dnedávna študenti nemali takmer žiadne možnosti okamžitého overovania si teoretických vedomostí a poznatkov, ktoré získajú počas výučby na univerzitách v praxi. Pozornosť vo výučbe sa sústreďovala len na hromadenie vedomostí bez praktického precvičovania a získavania odborných zručností v špecializovaných laboratóriách, respektíve v simulačných odborných učebniciach. Hanuliaková (2015) konštatuje, že uplatňovanie a pretrvávanie tradičných stratégií nie je možné

eliminovať na minimum, no snahou modernej edukácie je zamerať sa na tvorivú, procesuálnu, aktívnu a kognitívnu koncepciu výučby, pričom si učители kladú otázky aké stratégie vo vyučovaní využívať, ako zvyšovať vnútornú motiváciu študentov, podporovať ich záujmy a uspokojovať potreby, ako prepojiť školu s praxou a uplatňovať poznatky v interdisciplinárnom kontexte. Predpokladáme, že inovatívne prístupy k edukácii si všímajú rôzne skutočnosti a ich základom sú okrem teoretickej výučby viacnásobné možnosti prípravy študentov na svoje povolanie. Všetci vyučujúci na Katedre medicínsko - technických odborov (MTO), kde sa vyučuje študijný program rádiologická technika sa neustále podieľajú na tom, aby flexibilne reagovali na požiadavky doby a súčasne ich zladili s potrebami študentov a poskytli im čo najlepšie vzdelávanie, kompatibilné s inými univerzitami v EÚ a vo svete (Sýkora 2017). Zamestnanci Katedry MTO sa snažia rozvíjať, vzdelávať a získavať informácie o možnostiach zlepšenia teoretickej a odbornej prípravy študentov z fakúlt, kde má tento odbor dlhodobú tradíciu. Za týmto účelom sme využili možnosti programu ERASMUS+, ktorý je programom Európskej únie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, zameraný na mobility učiteľov a študentov a spoluprácu vo vysokoškolskom vzdelávaní ako aj vo vedecko-výskumnej oblasti univerzít v Európe.

Rádiológia je základný klinický odbor, ktorý slúži na diagnostiku a liečbu vysoko sofistikovanými metódami, ktoré si vyžadujú ďalšie štúdium. V dnešnej dobe narastá potreba využívania moderných zobrazovacích metód, ako je ultrasonografia, počítačová tomografia a magnetická rezonancia, ako aj využívanie intervenčných metód v diagnostike a terapii. V súčasnosti na Slovensku funguje vzdelávanie rádiologických technikov na úrovni vyššieho odborného vzdelávania a na úrovni 1. stupňa vysokoškolského vzdelávania – bakalár v oboch formách štúdia, dennej aj externej forme. Je to je študijný odbor sústavy študijných odborov, spravovaných ministerstvom školstva SR, ako oblasť poznania, § 102 ods. 3 písm. d, v spojení s § 83 ods. 7 Zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov po vyjadrení Akreditačnej komisie. Študijný program „Rádiologická technika“ na Fakulte zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove bol akreditovaný od 1. septembra 2015. Tento odbor pripravuje odborne kvalifikovaných, zdravotníckych pracovníkov pre rádiológiu, predtým rádiodiagnostiku, rádioterapiu a nukleárnu medicínu. Absolventi študijného odboru Rádiologická technika sú spôsobilí vykonávať profesiu - rádiologický technik - bakalár - 1. stupeň Bc.

Rádiologický technik je oprávnený samostatne realizovať rádiologické zobrazovacie vyšetrenia a aplikáciu ionizujúceho žiarenia pri rádioterapeutických postupoch na základe ordinácie lekára – špecialistu. Ich náplňou sú najmä osobitné praktické, technické a metodické činnosti, ktoré nevykonávajú lekári. Ide o odborné, vysoko zodpovedné práce prevádzané bez pomoci lekára, s potrebnou samostatnosťou a flexibilitou v rozhodovaní. Je kvalifikovaný zdravotnícky pracovník, so širokým odborným profilom, kompetentný samostatne vykonávať odborné činnosti pri dodržiavaní zásad ochrany zdravia pri zaobchádzaní so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. Absolvent pri práci aplikuje všetky získané teoretické aj klinické odborné poznatky, v rámci svojej odbornej kvalifikácie je schopný plne využívať rádiologickú techniku. Obsah študijného odboru zohľadňuje vývoj porovnateľných profesií v zahraničí a vychádza z odporúčaní a požiadaviek Svetovej zdravotníckej organizácie na vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov ako aj z odporúčaní Európskej únie pre vzdelávanie v oblasti radiačnej ochrany. Pri tvorbe študijného odboru sú akceptované odporúčania International Society of Radiographers and Radiological technologists, dokumenty Medzinárodnej komisie pre radiačnú ochranu a ďalšie odporúčania.

1.1 Odborná príprava rádiologických technikov

Vzdelávanie a odborná príprava zohrávajú kľúčovú úlohu pri transformácii Európskej únie (EÚ) na vedúcu znalostnú spoločnosť a ekonomiku vo svetovom meradle. Od prijatia lisabonskej stratégie v roku 2000 sa posilnila politická spolupráca v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy – v prvom rade prostredníctvom pracovného programu Vzdelávanie a odborná príprava 2010, po ktorej nasledoval strategický rámec pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy ET 2020. Táto spolupráca viedla k sformulovaniu spoločných cieľov a iniciatív, ktoré zahŕňajú všetky typy vzdelávania a odbornej prípravy a všetky etapy celoživotného vzdelávania. Ako jedna z fakúlt Prešovskej univerzity v Prešove snažíme sa začleniť do Európskeho systému kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu. Snažíme sa našim absolventom umožniť získanie potvrdenia a uznania pracovných zručností a poznatkov v rôznych systémoch a krajinách, aby si ich mohli započítať do odbornej kvalifikácie a súčasne takto prispieť k zvýšeniu zamestnateľnosti absolventov pre trh práce.

Absolvent odboru 1. stupňa nadobúda nasledujúce praktické schopnosti a zručnosti:

- na základe indikácie lekára vykonáva samostatne rádiologické zobrazovacie vyšetrenia, plní úlohu aplikujúceho odborníka, pričom nesie za realizáciu týchto postupov plnú zodpovednosť,
- na základe predpisu lekára samostatne vykonáva ožarovacie techniky v rádioterapii, zodpovedá za presnosť a bezpečnosť vykonania týchto techník,
- prakticky aplikuje všetky pravidlá, obmedzenia a odporúčania pre ochranu zdravia pred ionizujúcim žiarením vo vzťahu k pacientom a zdravotníckemu personálu,
- v rozsahu svojej odbornej kvalifikácie používa rádiologickú techniku s ohľadom na zabezpečenie komfortu chorého,
- dokáže poskytnúť chorým ošetrovateľskú starostlivosť pri rádiologických zobrazovacích a rádioterapeutických postupoch, vrátane kvalifikovanej predlekárskej prvej pomoci,
- je členom kolektívu, ktorý sa podieľa na tvorbe kvalitatívnych štandardov pracoviska.

Pacient má právo na humánnu, etickú, vysoko odbornú starostlivosť, poskytovanú vysoko kvalifikovaným pracovníkom. Každý zdravotnícky pracovník mal by ovládať techniky, ktoré sú súčasťou

jeho profesionálnej praxe, preto je nutné, aby študent získal praktické zručnosti v demonštračných podmienkach ešte pred vstupom na klinické pracoviská v zdravotníckych zariadeniach. Automatická je povinná a vyžadovaná prax v zdravotníckych študijných programoch, taktiež ovládanie cudzojazyčnej odbornej terminológie a rozvíjanie odborných jazykových zručností je už v súčasnosti nevyhnutnosťou vysokoškolského vzdelávania. Simulačné laboratórium je miestom, ktoré umožní absolventom nadobudnutie praktických zručností potrebných na uplatnenie sa v klinickej praxi a tým významne zvýši kvalitu vyučovacieho procesu. Vďaka príležitosti využitia špecializovaného laboratória študenti získavajú pred začiatkom praktického vyučovania možnosť nadobudnúť praktické zručnosti a skúsenosti, zvyšujú si šance naučiť sa pracovať prakticky vo svojom odbore, ktorému sa venujú počas štúdia. Možnosť získať vedomosti a zručnosti v odborných technikách v simulačnom laboratóriu zvýši prítťažlivosť štúdia v novo vytvorenom programe rádiologický technik. Priestory vybavené moderným atraktívnym zariadením, modernou výpočtovou technikou s inštaláciou softvérových programových systémov pre odborné predmety, umožnia vznik moderného simulačného laboratória pre praktickú výučbu, ktorá môže byť využiteľná pre prezenčnú, kombinovanú, postgraduálnu, špecializačnú a celoživotnú formu štúdia v národných aj medzinárodných študijných programoch. Skvalitnením vyučovacieho procesu prispějeme k výchove a vzdelávaniu erudovaných zdravotníckych pracovníkov, schopných kvalitatívne vykonávať svoju prácu, taktiež umožníme absolventom dosiahnuť lepšie uplatnenie na domácom či zahraničnom trhu práce. V nedávno uskutočnenom prieskume, ktorý bol realizovaný v januári 2018 medzi študentmi 1. a 2. ročníkov študijného programu rádiologická technika sa ukázalo, že študentom pomáhajú cvičenia v tomto špecializovanom laboratóriu pri získaní praktických zručností a sú jednoznačne odborne lepšie pripravení pre výkon svojho povolania v nemocnici či prípadnom zdravotníckom zariadení, čo okamžite využijú vo svoj prospech po ukončení štúdia pri nájdení si zamestnania.

2. ZÁVER

Študijný program „Rádiologická technika“ má opodstatnenie v súbore nelekárskych odborov na Fakulte zdravotníckych odborov v súčinnosti s rádiologickou odbornou praxou v štátnych i neštátnych zdravotníckych zariadeniach. Našou snahou do budúcnosti bude spropagovať tento študijný program prostredníctvom množstva činností a akcií pre študentov, ale aj širokú verejnosť. Pôjde o prezentácie na odborných súťažiach, študentské vedecké činnosti, odborné workshopy, dobročinné akcie, odborné konferencie, prezentácie na burzách práce, tlačové konferencie, reklamné kampane (printové, TV, web) celoštátne (pre celý systém OVP) aj regionálne (pre jednotlivé zapojené univerzity a zamestnávateľov), tvorbu a distribúciu filmov na DVD, dni otvorených dverí a podobne.

Zdroje

1. HANULIAKOVÁ, J., 2015. *Aktivizujúce vyučovanie*. IRIS, 2015. ISBN 9788015303684.
2. SÝKORA, A., 2017. Príprava zdravotníckych laborantov a rádiologických technikov na Fakulte zdravotníckych odborov. In *Zborník abstraktov z medzinárodnej vedeckej konferencie Quo vadis zdravotníctvo III*. Prešov: Fakulta zdravotníckych odborov, PU v Prešove, Prešov 2017. ISBN 978-80-555-1869-5, s 163-164.
3. SEIDL, Z., BURGETOVÁ, A., HOFFMANNOVÁ, E., MAŠEK, M., VANĚČKOVÁ, M., VITÁK, T. 2012. *Radiologie pro studium i praxi*. Grada publishing, a.s. 2012. 368 s. ISBN 978-80-247-4108-6.